

СИНТАКСИЧНА СТРУКТУРА АНГЛІЙСЬКИХ ПОЕТИЧНИХ ПАМ'ЯТОК VII–XII СТ.

О. Ю. Андрушенко, К. Р. Забродська

*(Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна)*

У статті порівнюється синтаксична структура простих речень в поетичних творах давньо- та середньоанглійського періодів. Матеріалом аналізу виступають поема "Беовульф" ("Beowulf"), найвизначніша пам'ятка героїчного епосу VIII — початку XI століть, та поема "Ормулум" ("Ormulum"), релігійно-дидактичний твір XII століття.

Ключові слова: суб'єкт, V2 тип, інформаційна структура, синтаксис.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку лінгвістичної науки характеризується підвищеним інтересом до вивчення типових синтаксичних моделей у реченні, що відображають його інформаційне навантаження. Ключового значення набуває аналіз поетичних творів, найважливішою ознакою яких є застосування численних синтаксичних модифікацій з метою передачі основної думки автора. Порівняльний аналіз творів різних епох розвитку англійської мови, зокрема давньо- та середньоанглійського періодів, в даній парадигмі досліджень заслуговує на особливу увагу, оскільки аналіз синтаксичних в діяхронній площині дозволить прослідкувати найважливіші зміни та провести порівняльний аналіз інформаційної структури речення англійської мови VII–XII ст. Недостатня розробленість проблеми на сучасному етапі досліджень пояснюється складністю перекладу поетичних творів та необхідністю проводити порівняльний аналіз на різних етапах розвитку мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвідкам простого речення в давньоанглійській мові присвячені праці К. Гофа, В.М. Бін, Дж. Корбета, Р.М. Хога та Дж. Алгео, в той час як Л. Ріцці, П. Портнер та С. Петрова об'єктом свого дослідження обрали зв'язок інформаційної структури із різними

моделями порядку слів у реченні. Дослідженням особливостей розвитку різних аспектів середньоанглійської мови займалися Кларк, О. Фішер, Е. Крок, А. Тейлор, Б. Мітчел та ін. Не зважаючи на досить велику кількість наукових досліджень, досі не було здійснено спроби порівняльного аналізу поем "Беовульф" та "Ормулум", з огляду на їх синтаксичне впорядкування.

Мета нашого дослідження – порівняти синтаксис простого речення в давньо- та середньоанглійській мовах з урахуванням особливостей порядку слів у ньому, простеживши вплив на впорядкування основних елементів клаузи з позиції новизни інформації, що в ній представлена.

Виклад основного матеріалу. Синтаксична структура прозових та поетичних творів значно відрізняється. Перш за все, це пов'язано із дотриманням автором останніх віршованого розміру, рими та ритму. Саме тому, для того, щоб охарактеризувати структурно-інформаційну будову простих речень обраного періоду, потрібно провести детальний аналіз поетичних пам'яток. Таким чином, із поем "Беовульф" та "Ормулум" нами було відібрано 600 речень із різним типом порядку слів. Наступним кроком був їх розподіл на типи відповідно до розташування суб'єкта. В центрі нашої уваги перебували превербальні (SVX; SXV; XSV) та поствербальні (VSX; VXS; XVS) моделі простого речення, відсоткове співвідношення яких представлено на Рис.1 і Рис.2.

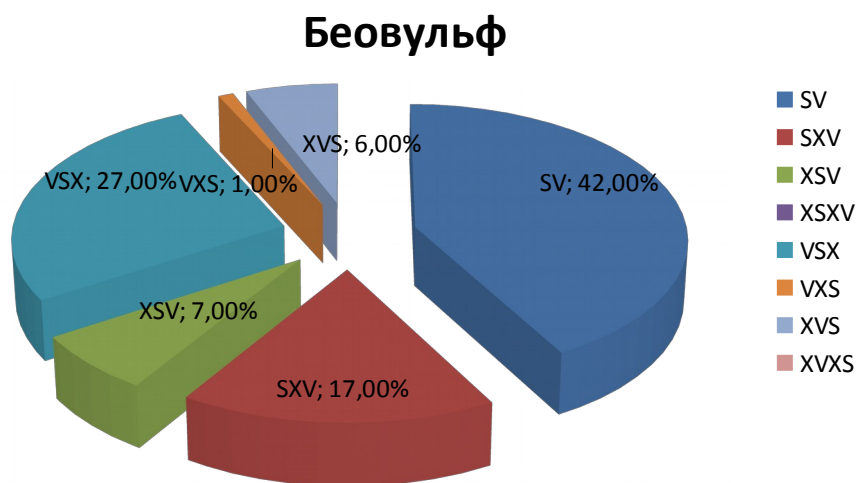

Рис. 1. Відсотковий розподіл речень у поемі "Беовульф"

Ормулум

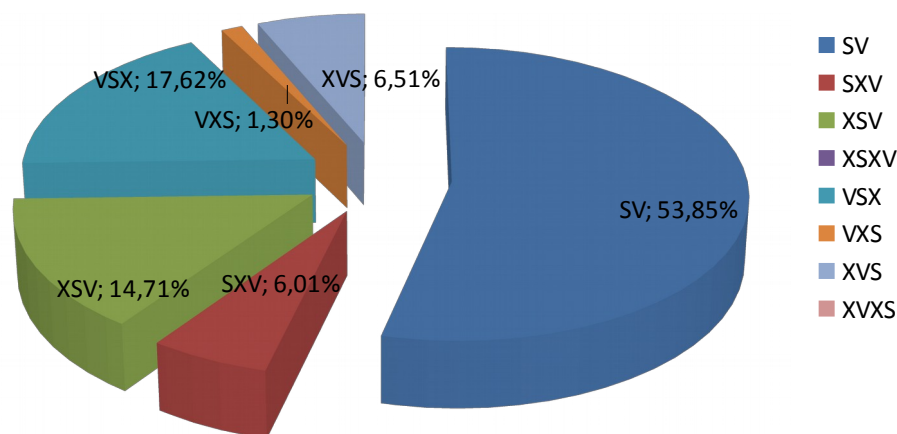

Рис. 2. Відсотковий розподіл речень у поемі "Ормулум"

Дані проведеного нами дослідження не лише підтверджують приналежність давньо- та середньоанглійської мов до V2 типу, а й вказують на помітну зміну порядку слів в діахронічному аспекті. Так, з Табл. 1, слідує, що кількість превербальних порядків підвищилася до 74,6% у поемі "Ормулум", зокрема модель SV досягла 53,8%, а XSV – 14,7%. Щодо поствербальних типів, то їх кількість значно знизилася (від 34% до 25,4%).

Таблиця 1

Відсоткове співвідношення речень з різним типом порядку слів у поемах "Беовульф" та "Ормулум"

Тип порядку слів	"Беовульф", %	"Ормулум", %
Превербальні суб'єкти	66%	74,6%
SV	42%	53,8%
SXV	17%	6%
XSV	7%	14,7%
Поствербальні суб'єкти	34%	25,4%
VSX	27%	17,6%
VXS	1%	1,3%
XVS	6%	6,5%

Такі різкі синтаксичні зміни пов'язані із переходом середньоанглійської мови до іншої інформаційно-структурної моделі, яка в свою чергу диктує розташування конститuentів висловлювання. Подібно до сучасної англійської мови, старій інформації відводилась ініціальна позиція в реченні. Важливо зауважити, що у превербальній позиції відому інформацію передавав суб'єкт, а

його розміщення поствербально, свідчить про його переміщення в область фокуса клаузи.

Висновки. Здійснена порівняльна характеристика синтаксису простого речення в давньо- та середньоанглійській мовах вказує на те, що порядок розташування елементів у реченні пов'язаний із його інформаційним навантаженням. Аналіз поетичних творів підтвердив, що випадки використання речень з поствербальними суб'єктами значно зменшилися в середньоанглійській мові (25,4% від усієї вибірки), що стало вирішальним в розвитку мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Beowulf [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.heorot.dk/beowulf-rede-text.html>
2. Chomsky N. The Minimalist Program / N. Chomsky. – Cambridge, Mass: MIT Press, 1995. – 420 p.
3. Ormulum [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?c=cme;idno=AFW5744.0001.001>
4. Prince E. F. The ZPG Letter : Subjects, Definiteness, and Information Status / E. F. Prince // Discourse Description. Diverse Linguistic Analyses of a Fund Raising Text / [S. Thomson, W. Mann (eds.)]. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 1992. – P. 295–325.
5. Rizzi, L. The Fine Structure of the Left Periphery // Elements of Grammar. – Dordrecht: Kluwer, 1997. – P. 281–337.